

Karlovy Vary,
Sokolov a Cheb

5 PLUS 2

ČÍSLO 46, ROČNÍK IX

11. 12. 2020

Stoletý
Spejbl

Rozhovor
s dřevěným
taťudou nejen
o Vánocích

...str. 6 a 7

ANČ
LEPŠÍ
ČESKO

ZDARMA

NAJDETE
UVNITŘ

INZERCE

Litinová socha Diany je v ruce restaurátora

Autorem antické předlohy je **sochař Leochares**, originál je k vidění v Louvru

JITKA DOLANSKÁ

CHEB | Jednu z dominant kynžvartského zámeckého parku, litinovou sochu bohyně Diany, návštěvníci na svém místě v současné době nenajdou. Památkáři ji nechali převést do restaurátorské dílny. Na několika místech byla poničená korozí. Na své místo se v původní krásě vrátí už na jaře.

„Dianu z Kynžvartu už jsem ve svém ateliéru měl před nějakými šestadvaceti lety. Tehdy jsem musel nahradit ulomený parůžek srnce. Vymodeloval jsem ho a odlil, aby byla plastika kompletní,“ zavzpomínal Jindřich Kovařík na dobu, kdy se mu skvost dostal do rukou poprvé.

Podle jeho slov se jedná o odlitek ze šedé litiny, který má tloušťku přibližně jeden centimetr. Skládá se ze šesti kusů.

„Některé části jsou značně zkorodované. Zejména na místech, kde se drží voda, je materiál místy prorezlý. Bude nutné povrch otryskat, opravit a natřít základovou barvou. Poté vytvořím vzorník asi pěti odstínů finální barvy. Je to taková lomená bílá, má zřejmě imitovat mramor. Jaký odstín bude nakonec Dianu zdobit, o tom rozhodnou památkáři,“ popsal opravy Jindřich Kovařík.

Slavná předloha

Jak uvedl Štefan Brštiak ze správy zámku, Diana byla v římské mytologii ochránkyní žen a bohyní porodu. „Interpretace, že je též bohyní lovu, mohla vzniknout ztotožněním s řeckou Artemidou. Proto byla často zobrazována jako lovkyně s lukem a toulcem, doprovázená loveckým psem či srncem,“ vysvětlil Brštiak.

Podle jeho slov je originál sochy připisován slavnému athénskému sochaři Leocharesovi ze 4. století před naším letopočtem, slavnému umělci, jehož dílo

S pomocí jeřábu sundali památkáři litinovou sochu Diany z jejího podstavce a odvezli do restaurátorské dílny.

FOTO | NPÚ LÁZNĚ KYNŽVART

je známé pouze ze starověkých literárních a epigrafických zdrojů. Kopii sochy daroval papež Pavel IV. v roce 1556 francouzskému králi Jindřichu II.

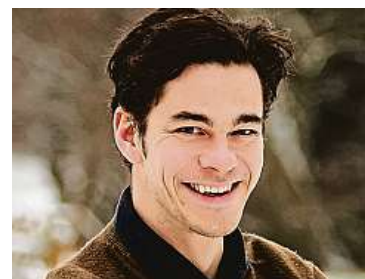
„V moderní Evropě byla mnohokrát kopírována, odlévána a napodobována rytinami, keramikou a malými bronzami. V českých zemích se litinová kopie plastiky Diany z Versailles nachází v zahradách klasicistního zámku v Lázních Kynžvart, který patřil Metternichům. Ti vlastnili i nedaleké plaské železářny, tudíž se nabízí, že socha mohla být odlita tam,“ řekl správce.

Avšak několik indicií podle něj svědčí spíše pro blanenskou uměleckou litinu. „Není známo, že by se v Pláších odlévaly tyto monumentální antické sochy. Po roce 1875 byl navíc provoz železáren zcela zastaven, zatímco v této době se Diana z Versailles stále nacházela v nabídkových katalozích salmovských železáren v Blansku. Také jméno známého vídeňského architekta Pietra Nobילה, který Metternichům navrhol přestavbu Kynžvartu, by mohlo značit spolupráci s Blanskem,“ dodal Štefan Brštiak.

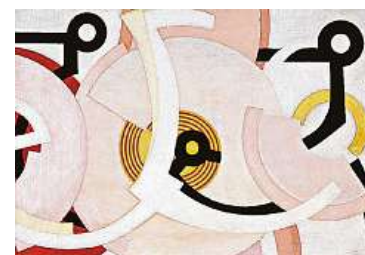
POD ZEMÍ I HLADINOU

Kříž nakonec skončil ve zdi u kostela v Dřenicích ...str. 5

HEREC MAREK ADAMCZYK

Rozhovor o Kristových létech, nemoci i Evě Samkové ...str. 8 a 9

PŘÍBĚHY SLAVNÝCH OBRAZŮ

Za Kupkovo Divertimento dal kupec 90 milionů ...str. 10 a 11

KILA Z KARANTÉNY

Jak kvůli covidu a Vánocům nepříbrat příliš mnoho ...str. 14

Stoletý Josef Spejbl.
FOTO | ZUZANA PÁCHOVÁ

Tatůlka Spejbl a

chvilku, je to tady samé natáčení, zkoušení, onliny, outdoor... Kdepak. Odpočítat budu až za běžného provozu!

Máte nějakou novinku pro děti?

Z šuplíku nápadů jsme vybrali hru ryze pražskou. O Golemovi. Těším se na ni jak důchodce na penzi.

Vaše vůbec první podobizna je náčrtek vašeho otce Josefa Skupy na starém balicím papíru, je to pravda? Co v něm asi bylo zabalené?

Pravda... Co je to pravda? Pravda je, že si to opravdu nepamatuji. To je pravda. Opravdu! Bylo to těsně po první světové válce. Takže se dá s velkou pravděpodobností usuzovat, že se jednalo o papír od jitrnice, jakou v té době svět neviděl.

A co váš tatínek Josef Skupa, měl vás hodně rád?

Ano, měl! Jako bych byl jeho vlastní. Skupovi děti neměli. Když ke mně přibyl v roce 1926 Hurvínek, coby překvapivý dárek divadelního řezbáře Gustava Noska panu Skupovi, paní Skupová ho přes 30 let vodila a starala se o něj jak o své dítě, dokonce na něj i šila. Když byl Skupa mým prostřednictvím na Hurvínka moc přísný a rozplakal ho, sama pak po představení se slzami v očích prosila Skupu, ať na něj příště není tak tvrdý.

Narození syna Hurvínka v roce 1926 bylo pro vás velkým překvapením, že? Nečekal jste to...

Já – coby nevšímavý hezoun, ona – mladá krásná, ke všemu svolná, hvězdné nebe nad námi a ďábel ve mně – po devíti měsících vystavený účet...

Josef Skupa byl původně učitel, že? Pedagog! To je rozdíl, prosím. Etymologie nám o původu tohoto slova říká: Jest to slovo pocházející z řeckého paidegogos – doprovázející, ten co druhé vede. A on mě opravdu vedl a s láskou o mě pečoval.

Prosím, neurazte se, ale vaše postava měla prý karikovat „užvaněné měšťáky, kteří posedávají po hospodách a do všeho se pleťou, aniž by čemukoli rozuměli“. Je to pravda?

A vy jste zase pěkná drbna!

Jak vzniklo jméno Spejbl? Je pravda, že souvisí s nadávkou „bejbl“ (z němčiny), jímž se na Plzeňsku označovali hlupáci a popletové?

Těch teorií bylo. Ano, Bejbl byla nadávka, ovšem Spejbl to je status! Další teorie říká, že člověk, který mi byl i podobný, opravdu existoval. Měl to být popletený čeledín na jednom statku. Tomu chlapovi prý občas říkali Spejbl Spejblovatej, nebo možná sám tu nadávku čas-to vykřikoval.

Ty jsi ale dřevo! Známa hláška zas tak úplně nesedí na stoletého **oslavence Josefa Spejbla**, třebaže má hlavu vyřezanou právě ze dřeva a bývá považován jen za huhňavého popletu. Týdeníku 5plus2 však **prozradil, jak se chystá trávit Vánoce**, co se mu přihodilo, když **vystupoval na Štědrý den**, a **jak přežít epidemii koronaviru**. Vydal CD i vinyl a **televize o něm natočila dokument**.

5plus2 ROZHOVOR

JOSEF HORA

ČR | Čechy baví už 100 let, o pár roků méně i Němce, Indy, Japonce, Američany či Jordánce. Lipový velikán Spejbl se mimořádně rozpovídal i pro náš týdeník. Dobrá rada na začátek: zážitek z rozhovoru se násobí, když si čtenář představí Spejblův typický hluboký a huhňavý hlas.

Trávíte letos staromládenecké Vánoce nebo snad ve dvou s Hurvínkem a vlastně i psem Žerykem?

Pravidelně se scházíme s Prduchama (pracujícími důchodci, pozn. red.) ze souboru – už je nás pět! Společně vzpomínáme. Ti, co mají dlouhodobou paměť, vzpomínají na léta před osmačtyřicátým a na Pepíka Skupu. Ti, co mají paměť krátkodobou, chodí pro R.U.M. Než se Hurvínek konečně osamostatní, už si na něj stejně nebudu pamatovat. A kapra zásadně pouštím.

Už se vám konečně podařilo dostat kapra až na stůl? Mimochodem, je lepší jikrnáč, nebo mlíčník?

Nejlepší je šupináč! Jedinrát jsem ho dostal až na pánev a odtud na talíř. Bohužel jsem ho pomálu usmažil. Takže když mi sežral bramborový salát, klidně zmizel odpadem směrem na Jindřichův Hradec.

Vystupoval jste někdy na Štědrý den či na silvestra?

Jednou jsem na Štědrý den vystupoval z tramvaje, uklouzl, upadl a způsobil si frakturu kosti lebeční. Když mě pak na silvestra pustili z nemocnice, při vystupování ze sanitky jsem uklouzl, upadl a zlomil si plnicí pero z firmy Klaus a syn. Škoda.

Čím vlastně zapíjíte Nový rok? Šampaňským, pivem, punčem?

Preferuji leštěnku. Nemíchanou, neředěnou, organickou.

Poprvé jste se na divadelních prknech objevil v roce 1920, vzpomenejte si ještě, kde to přesně bylo?

Přesněji řečeno to bylo nad prkny. Nepřišel jsem na scénu jako ostatní loutky, ale spustili mě jakoby z nebe, stejně jako spouštěvali čerta či anděla! Pamatuji si, že to bylo v Remeslnické besedě v Plzni.

Letos na podzim vám bylo 100 let. Jak jste oslavil svůj požehnaný věk?

Ale nestěžuju si. Jsem zahrnut péčí a pozorností. Moji lidé mě potěšili novým představením pro dospělé Hotel Spejbl, otevřeli fanouškovský klub, Česká televize o mě natočila dokument Neobyčejný život Josefa Spejbla a Supraphon mi dokonce vydal CD a vinyl Ať žije Spejbl. Také mi spustí webové stránky, a to i přes obtíže s koronavirem, který mi připomněl španělskou chřipku z mých začátků. To bylo smutné a složité období. Pamatuji se, že divadla byla tehdy také uzavřená, dost lidí zemřelo.

Co v epidemické době děláte a co byste lidem poradil, jak to přežít?

Neradím. Rady jsou drahé. Nad zlato... Myslel jsem si, jak budu coby kmet tiše viset, meditovat a nic... Jeden nemá

sto „járů“ u vánočního stromku

Je Hurvínek pořád takový klacek, nebo trochu dospěl?

Má občas chvilky, kdy tvrdne. Jako by nebyl z lípy, ale z dubu.

A co Žeryk, máte ho pořád? Jaká je to vlastně rasa?

Máme ho, máme. Původ má vznešený – italsko-štruncovská směs.

Narodil jste se ve stejný rok jako detektiv Hercule Poirot nebo herec Rudolf Hrušínský? Setkali jste se?

S Rudolfem jsme si spolu i zahráli v rozhlasové hře Hurvínek a drak! A co si o mně myslí? Přeci to samé, co já o něm! Hercule Poirot je přece fiktivní čili neexistující postava. A já raději ty ze dřeva nebo z kostí.

Jste stejně starý jako první ústava ČSR (schválena 29. února 1920). Jste rád, že jste se narodil právě tady?

Trochu mě mrzí, že jsem se narodil Tady a ne Tam. Tam je to totiž vždycky lepší... Ale co, s tím už nic nenadělám.

Štve vás něco na lidech?

Že se jednoho dne musí nahradit. Jo-sefe, Miloši, kde asi jste... Ach...

Vaši kolegové v prvorepublikových začátcích byli Kašpárek a velmi oblíbený voják Švejk. Nežárlili na vás?

Kašpárek patřil minulosti – Rakousko-Uhersku – neměl šanci. Pepa Švejk byl jiná liga, ale jeho smůla byla v určité zakotvenosti do doby. Dál jak pár let za první světovou vojnu to s ním moc nešlo. S+H si lidé oblíbili zřejmě z důvodu ztotožnění se... Model – zoufalý rodič – bezstarostný potomek-pitomek – jim byl důvěrně znám.

Vás měl rád i Werich a Voskovec, že? Potěšilo vás to?

Mne i Hurvínka respektovali. Nebylo daleko od společného účinkování. Žel osudu, administrativní šiml to nedovolil. Tehdy kočovná divadla patřila do cechu cirkusů a varieté a poplatky za jejich produkce byly příliš vysoké. V+W si nás nemohli dovolit. A pak přišla druhá světová válka a už nešlo nic.

Mánička a Bábinka jsou předpokládám zdravý. Uvažoval jste někdy s paní Kateřinou Hovorkovou o svatbě? Já ne, ona ano. Chápu ji. Vysoký blondák „Nového“ stříhu je nedostatkové zboží i dnes...

S paní Kateřinou jste měl v roce 1939 problémy, chtěla vás připravit o váš dům, že? Tak to bylo ve hře „Kolotoč o třech poschodích“, jejíž premiéra byla 10. února 1939 a Skupa tak reagoval na okupaci nacisty.

Josef Spejbl za klavírem na jednom z prvních dobových snímků v počátku kariéry. Na fotce vlevo Josef Skupa se svými loutkovými přáteli. FOTO | DIVADLO S+H

Pozor, to nebyla paní Kateřina, její osobnost se naštěstí dosud takto neproměnila. To byla jedna z jejích předskokanek, paní Drbálková, kterou zajímal můj byt, až se jí podařilo mi ho okleštit a část vyfouknout. Taková paralela s tím, co se tu tehdy dělo, to byla! Hra patřila dle historiků k nejstatečnějším projevům tehdejší divadelní scény.

Stihli jste jen 56 repríz, pak bylo představení zakázáno. Vás protektorátní úřady moc rády neměly, vidíte? Kvůli strachu z té již výše zmiňované pravdy, příteli. Cenzura je jen eufemismus pro vulgarismus: „Ať zavřou hubu!“

Váš otec byl dokonce za poslech zahraničního rozhlasu zatčen gestapem a vězněn v Drážďanech. Kde jste se schovával koncem války? Neschovával jsem se, ale byl jsem uschován – spolu se synkem v trezoru plzeňského gestapa. Když jsem ještě za války hrál, tak jsme s Hurvínkem zvažovali, už jsme nebyli tak bezstarostní. Psali o nás, že jsme se stali mluvčími svého národa a že náš humor byl sarkastičtější – satiričtější. Když pak Skupu zavřeli do drážďanské cely, ze které se chodilo jen na výslechy nebo ke zdi, je-

už čtvrtý interpret, kterého připravuje právě Martin – Ondra Láznovský.

Ještě mi, prosím, prozradte, nezvažoval jste někdy třeba kandidaturu do politiky? Nezvažoval. Loutkových vlád je bohužel dost. Nepřinesl bych společnosti nic nového.

Jste náruživý milovník fotbalu, stále to platí? Stále to platí! Slavia a Pepi Bican forever!!!

Ještě k vašemu zdraví, nedřevění vám už kolena? Ne, jen dřevnatí.

Jste hrdý, že jste Plzeňan? Jsem hrdý Čech.

Když Josef Skupa v lednu 1957 umíral, ozývaly se hlasy, že by S+H neměli bez Skupy pokračovat. Naštěstí se tak díky mladým hercům, zejména Miloši Kirschnerovi, nestalo. Navzdory básník zpívá... Lásko, touha, pile zvitězila nad předpojatostí a pomíjivostí. Naštěstí. Táta Skupa si Miloše Kirschnera zvolil ještě za svého života jako nástupce, paní Skupová to přijala trochu trpně, ale divadlo šlo dál. Miloš Kirschner pak našel svého pokračovatele v Martinu Kláskovi a dnes to zkouší

INZERCE

JIŽ 12 LET DRŽÍME AUKČNÍ REKORDY NEJDRAŽE PRODANÝCH UMĚLECKÝCH DĚL V ČESKÉ REPUBLICĚ.

PŘIJÍMÁME KVALITNÍ UMĚLECKÁ DÍLA DO EXKLUZIVNÍ AUKCE DNE 21. BŘEZNA 2021 – ADOLF LOOS APARTMENT AND GALLERY

ADOLF LOOS Apartment And Gallery
www.aloos.cz
E:aloos@aloos.cz

JOSEF ČAPEK, DĚTI V TRÁVĚ, 1933.
NEJDRAŽŠÍ DÍLO AUTORA S MOTIVEM DĚTÍ, DOSAŽENÁ CENA: 7.865.000 Kč